

VÝBĚR ODRŮDY JARNÍHO JEČMENE V ČR

Ladislav ČERNÝ, Jan VAŠÁK

Česká zemědělská univerzita v Praze

Úvod

Výběr odrůdy, která se hodí do klimatických a geografických podmínek každého podniku je právo a povinnost agronoma. Snahou je dostat za odpovídající cenu co nejlepší výchozí materiál, který zabezpečí vysokou výnosovou hladinu a kvalitu sklizené komodity. Toto platí u většiny plodin pěstovaných v ČR i snad na celém světě, kromě sladovníckého ječmene. Právo volby totiž převzaly pivovary, které nakupují slad, který musí splňovat specifické požadavky pro výrobu jednotlivých druhů pív.

Tradiční česká plná piva vyžadují méně prokvášejší typ sladu se zbytkovým extraktem. Výkup nejvhodnější odrůdy ječmenů vhodných pro tento druh pív nejvíce ovlivňuje Plzeňský prazdroj. Šlechtění takovýchto odrůd se věnují ve Hrubčicích. Léty prověřená odrůda Tolar, registrovaná v roce

1987, začíná být nahrazována novou odrůdou Bojos registrovanou v roce 2005, oceněnou cenou Grand Prix na mezinárodním veletrhu Techagro. Dostala své jméno po významném šlechtiteli Josefu Boumovi, který vyšlechtil nejslavnější českou odrůdu Diamat. Od jejího šlechtitele Petra Svačiny v Hrubčicích pochází i další vynikající odrůda Malz (registrovanou 2002). Tyto tři odrůdy jsou základem pro výrobu plzeňské dvanáctky. Hluboko prokvášejší odrůdy Jersey, Prestige a Diplom registrované v roce 2000 jsou používány pro výrobu Gambinusu.

V objemu vykupovaných odrůdy společností Soufflet převažují hluboko prokvášejší odrůdy Jersey, Prestige a Sebastian, které se hodí pro výrobu pív evropského typu s vysokým podílem alkoholu. Uplatňují se hlavně na export.

Podíl osevních ploch jednotlivých odrůd podle produkce osiva v roce 2005

Odrůda	% vyrobeného osiva pro rok 2006	Předpokládaný trend
Jersey	29,8	→
Prestige	14,6	↘
Malz	14,7	↗
Sebastian	10,6	↗
Tolar	7,9	↘
Heris (krmný)	5,4	→
Diplom	3,0	↗
Bojos	1,1	↗

Trend nákup sladovníckého ječmene v Plzeňském Prazdroji

Odrůda	% předpokládaného nákupu v roce 2006	% předpokládaného nákupu v roce 2009
Jersey	48	0
Malz	14	30
Tolar	29	0
Bojos	5	30
Diplom	5	30
Nová odrůda	-	10

zdroj konference Kozojedy – presentace Pilsner Urguell

V ČR se pěstovalo v roce 2006 425 000 ha jarního ječmene s výnosem 4,23 t/ha (odhad CSU 15.9.2006). Většina ploch byla sklizena po deštích až v druhé polovině srpna a začátkem září zpravidla ve snížené kvalitě. Porostlost zrna a zaplísňenost jsou hlavními letošního roku. Chybějící kvalitní

surovina pro sladovny a pivovary byla nakoupena převážně ze Slovenska a Maďarska, kde začala sklizeň dříve a deštivé počasí přišlo cca o 4 dny dříve než v ČR. S nedostatkem sladovníckého ječmene stoupla i jeho cena. Předpokládaná cena 3250 Kč/t stoupla cca na 3600 Kč/t s trendem dalšího růstu.

Preferované odrůdy jarního ječmene jsou vynikající odrůdy nejen kvalitativními parametry, ale i svojí plastičností k oblasti pěstování. Dopěstovat jarní sladovnický ječmen ve vynikající kvalitě s vysokým výnosem není už jen doména Polabí či Hané. Sklizně s výnosy okolo 6 t/ha je dosahováno i oblastech s nadmořskou výškou 600 m.n.m. To potvrzuje odolnost a plastičnost pěstovaných odrůd.

V agrotechnice jsou mezi odrůdami drobné nuance, které je nutné respektovat. Při založení porostu středně odnožující odrůdy Jersey, Prestige, Malz, Tolar a Bojos je vhodné vysévat na úrovni 350-500 zrn/m². Odrůda Sebastian, která silněji odnožuje, by se měla vysévat nejvýše do 400 zrn/m². Při intenzivním pěstování jarního ječmene výsevky při horní hranici intervalu poskytují jistotu vyšších výnosů, zvláště pokud je možno zasít do úzkých řádků (6-9 cm).

Rozdíly mezi odrůdami jsou v náchylnosti k houbovým chorobám. Odrůdy Prestige a Jersey mají gen mlo – odolnost vůči padlí travnímu. Zároveň mají zvýšenou náchylnost ke komplexu hnědých skvrnitostí a rhynchosporiové skvrnitosti. K eliminaci hnědých skvrnitostí je velké množství fungicidů buď preventivních nebo kurativních. Odrůdy Malz, Sebastian a Bojos mají střední odolnost vůči celému spektru houbových chorob. To znamená, že od poloviny odnožování je nutné hlídat padlí travní, od koncem odnožování rez travní, rhynchosporiovou skvrnitost a komplex hnědých skvrnitostí, fusaria

atd. Při řešení padlí travního je možné použít specialistou jako je přípravek Atlas nebo Talius. Velmi dobrým řešením jsou širokospektrální fungicidy jako jsou Archer Top, Capitan, Cerelux, Sfera atd. Na rez travní, rhynchosporiovou skvrnitost a komplex hnědých skvrnitostí působí velké množství fungicidů. Volba toho správného je v závislosti na patogenu, počasí a finančních možnostech. Fusariosy v klase jsou samostatný problém. Odrůdová odolnost zde není žádná. Fusariosy svými produkty způsobují zdravotní riziko pro vyráběné potraviny z napadeného zrna. Kromě toho způsobují i technologické problémy jako je přepěňování piva. Účinnost fungicidů na fusariosy není tak vysoká jak u ostatních chorob. Dobře účinkují přípravky jako: Horizon, Charisma, Caramba atd. Podle výsledků výzkumu ZVÚ Kroměříž nejvyšší účinnost mají tyto přípravky v kombinaci s azoly, kde účinnost na fusariosy dosahuje až 70 %.

Závěrem lze říci, že preferované odrůdy sladovnického ječmene jsou agronomicky bez problémové a mají při správné agrotechnice stabilní sladovnickou kvalitu. Do budoucna se nepředpokládá, že by se opakovala situace z roku 2006, kdy byly vykupovány téměř všechny sladovnické odrůdy, které splňovaly sladovnické parametry. V roce 2007 budou nakupovány zas jen požadované (preferované) odrůdy. Výhodou budou nízké zásoby ječmene i sladu a vypěstovaný ječmen by se měl dobře prodávat.

Kontaktní adresa

Ing. Ladislav Černý, Katedra rostlinné výroby, Česká zemědělská univerzita v Praze, Kamýcká 129, 165 21 Praha 6 – Suchbátka, tel.: 224382533, e-mail: CernyL@af.czu.cz